

Cílem bakalářské práce Kristýny Šestákové byla charakteristika žánru pohádkového dramatu, a to v kontextu domácí i světové dramatické tvorby na přelomu 19. a 20. století.

Autorka postupuje vcelku logicky a systematicky, když v kapitole, která následuje hned za úvodem, podává stručný popis dosavadních představ o historii a podobě žánru. Právě zde také poprvé naznačuje klíčovou roli Jaroslava Kvapila v etablování žánru na českých jevištích. Základní odlišnost mezi pohádkovým dramatem a pohádkou shledává v tom, že pohádkové drama přináší specificky ztvárněnou, ale v podstatě reálnou lidskou zkušenost života i smrti, nedeformovanou idylickou perspektivou klasické pohádky (s. 9). To je perspektivní výchozí teze a lze jen litovat, že se nestala osou celé bakalářské práce. Jako hlavní znaky pohádkového dramatu autorka dále vymezuje lyričnost, oslabenou dějovost a symbolické ztvárnění času, prostoru i jednotlivých artefaktů (s. 10).

Velmi obsáhle, ale vzhledem k jejich iniciačnímu významu pro české prostředí pochopitelně, se autorka ve třetí kapitole zabývá nejvýznamnějšími evropskými hrami žánru, totiž Hauptmannovým Haniččiným nanebevzetím a Potopeným zvonem, Maeterlinckovým Modrým ptákem a Hofmannsthalovou hrou Člověk a smrt. Bohužel jen málokdy a zdá se, že spíše náhodně, se jí podaří naznačit vztah nebo přímou inspiraci českého autora světovou hrou (relace mezi Haničkou a Princeznou Pampeliškou).

V kapitole o historii žánru připomíná, že předchůdcem typu pohádkového dramatu v českém prostředí byla Tylova a Klicperova kouzelná hra. Není to ovšem myšlenka zcela nová a je otázkou, jestli pro její ilustraci musel být v práci tak důkladně převyprávěn Tylův Strakonický dudák. Velmi správně spojuje Kristýna Šestáková nástup pohádkové hry v českém prostředí s krizí tradičního dramatu, ať už v jeho pateticky romantizující nebo naopak realistické podobě. Zmiňuje také souvislost pohádkového dramatu s moderními literárními směry devadesátých let. Jako rozhodný moment obratu k modernímu pojetí dramatu vymezila změnu na postu šéfa činohry Národního divadla, totiž vystřídání Františka Adolfa Šubrtu Jaroslavem Kvapilem v roce 1900.

Právě v Kvapilovi vidí osobnost, do jejíž tvorby se nové pojetí dramatu promítlo nejdůležitěji. Logicky tedy také jeho hrám (Princezna Pampeliška, Sirotek) a libretu Rusalky věnuje největší pozornost. Další autoři se pohádkově lyrickému dramatickému tvaru přiblížili spíše náhodně, v jednom či dvou dramatických dílech. Týká se to jak Julia Zeyera (Radúz a Mahulena), tak Aloise Jiráka (Lucerna, Pan Johanes), Jiřího Karáska (Sen o říši krásy) nebo jen v úvodu zmiňované Gabriely Preissově (Zlatorog). Při pokusech charakterizovat všechny tyto hry se autorce bohužel většinou nedaří překročit horizont poněkud zdlouhavého převyprávění děje. Určitou pozornost věnuje i diváckému ohlasu jednotlivých dramát a jejich kritické reflexi, ale tady se ani nepokouší dospět k nějakému sumarizujícímu závěru.

Alespoň pokusem o syntetizující souhrn a upřesnění definice žánru je poslední, šestá kapitola. Šestáková dokáže postihnout význam pohádkových motivů v jednotlivých hrách, podtrhuje i skutečnost, že časově a prostorově bývají hry situovány do „pohádkově“ neurčitého prostředí, které se tak stává nástrojem mytologického zobecnění. V kapitole 6.1.2. si dobře povšimla komplexu lásky a smrti, resp. jejich vzájemné podmíněnosti, přítomné takřka ve všech sledovaných dramatech. Správně také postřehla, že jednání postav v pohádkovém dramatu je motivováno jejich psychickými dispozicemi spíše než probíhajícími událostmi. Jen naznačila rozhodující roli ženských postav, na dominantním pólu destruujiících okolní svět a zabíjejících nezvladatelnou láskou, v submisivní poloze jako obětí, přílišnou láskou naopak zabíjených.

Závěr už nepřináší nic nového a práce tak bohužel působí poněkud nezavršeně. Autorce se nepodařilo překročit hranici shromážděného materiálu a dospět k zobecňující charakteristice, kterou si vytýčila jako cíl. Jen částečně postihla místo českého pohádkového dramatu v kontextu domácího i světového divadelního dění, zcela nedostatečně vznik žánru vztáhla k modernizačním uměleckým aktivitám na přelomu 19. a 20. století. Převažujícím dojmem z práce je nuda, popisnost a neinvenčnost. A to navzdory tomu, že po formální stránce je práce v pořádku a i jazykově a stylizačně odpovídá požadavkům na bakalářskou práci. Vzhledem ke zmíněným nedostatkům navrhuji hodnocení „velmi dobře-dobře“ (podle průběhu obhajoby).

14. 8. 2015

PhDr. Václav Vaněk, CSc.